

Handleiding bij herinneringskoffer Oss Vruuger - Straatbeeld

Voorwoord

De herinneringskoffer 'Oss Vruuger – Straatbeeld' is gemaakt door het Stadsarchief Oss en de Bibliotheek Oss. In deze herinneringskoffer vindt u materiaal dat goed te gebruiken is voor ouderen en in het bijzonder voor ouderen die (licht) dementerend zijn. Bijvoorbeeld als activiteitenbegeleider voor groepen bij de dagbesteding of in een verzorgingshuis, maar ook één op één als mantelzorger. Het idee is dat u met de materialen uit deze koffer gezamenlijk herinneringen ophaalt en in gesprek gaat.

In deze handleiding geven wij een aantal suggesties hoe u dit materiaal kunt inzetten, maar gebruik het vooral zoals u zelf wilt. Het contact, samenzijn, activering en herinneringen ophalen is in onze ogen het belangrijkste doel van dit materiaal.

Opmerkingen, tips en suggesties voor aanvullingen zijn van harte welkom.

Oss, april 2018

Martine Eerelman, Stadsarchief Oss

Mariëlle Derks, Bibliotheek Oss

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

stadsarchief oss

Inhoudsopgave van de herinneringskoffer

Oss Vruuger - Straatbeeld

- 15 praatplaten: foto's op A3 formaat, geplastificeerd, met vragen op de achterzijde
- 3 krantenpagina's van het Brabants Dagblad uit 1955 op A3-formaat, geplastificeerd
- Fotoboek 'Oss de stad, Daan Scholte de foto's, 1947 – 1966 de tijd, deel 2. Uit 2014.
- Dvd met gesproken column 'De Rem'
- Cd Nout Bongers: Achterum is 't kermis
- USB stick (huisje) met praatplaten en gesproken column 'De Rem'
- Handleiding met onder andere de beschrijvingen van en de vragen bij de praatplaten
- Kaart- en kwartetspel Herindeling 2011 gemaakt door Heemkundekring Maasdorpen in de gemeente Lith. Doos met 7 stokken kaarten.

Onderdeel 1

15 Praatplaten met vragen

Deze foto's komen uit de uitgebreide beeldcollectie van het Stadsarchief Oss. Het Stadsarchief beheert een beeldcollectie van bijna 500.000 foto's, negatieven en ansichtkaarten. Er is voor deze koffer gekozen voor foto's van het centrum van Oss, afkomstig uit de periode eind jaren veertig tot in de jaren zestig van de vorige eeuw. Dit zijn bekende plekken zoals de Heuvel, het Walplein, het Gengske, de Molenstraat. Er is in Oss in de vorige eeuw veel gesloopt, diverse gebouwen op de foto's zijn verdwenen of pleinen zijn anders ingericht. Er is dus veel veranderd.

Dit onderwerp, straatbeelden in Oss, is waarschijnlijk vooral aansprekend voor ouderen die uit Oss komen of hier al lang wonen. Maar er zijn ook vragen bij de foto's gemaakt die breder inzetbaar zijn. Als er veel ouderen zijn die niet oorspronkelijk uit Oss komen, kunt u de vragen natuurlijk zelf aanpassen en wat algemener maken.

Bij elke foto staat kort wat informatie en zijn diverse vragen bedacht. U kunt de informatie voorlezen en daarna de vragen stellen, om zo in gesprek te gaan en herinneringen op te halen.

Deze foto's staan op de USB-stick, zodat u ze digitaal kunt vertonen. Ze zijn ook geprint op A3 formaat, hier staan de vragen achterop.

1. Het Walplein. Oss, 1965

Collectie Stadsarchief Oss

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

Deze foto is gemaakt vanaf de Molenstraat. Je ziet bekende winkels op het Walplein zoals de Magazijn 'de Kindervriend' van Speet, De Rijks en manufacturen- en modemagazijn Schlatmann. Op het Walplein stond ook het Heilig Hartbeeld van beeldhouwer A. Falize. Dit beeld werd in 1967 verplaatst naar de Berghemseweg.

Ken je de winkels van Speet en Schlatmann?

Wat kon je daar kopen?

Ging je vaak boodschappen doen in Oss?

Bij welke winkels?

2. Walplein met de kerk en de pastorie. Oss, 1949

Foto: Daan Scholte, collectie Stadsarchief Oss

Aan het Walplein, op de plek waar later de V&D kwam, stond een kleine hervormde kerk en een pastorie. Je ziet hier ook het Heilig Hartbeeld. Dit is in 1922 geplaatst en in 1967 verplaatst naar de Berghemseweg. De fabriekspijp op de achtergrond is van de tapijtfabriek Bergoss.

Wie kent deze kerk nog?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

Wie kwam er bij drogisterij Van Ewijk (links op de foto)?

Wie deed er ook alles op de fiets?

Wie plakte z'n eigen band als die lek was?

3. Kerkstraat. Oss, 1949

Foto: Daan Scholte, collectie Stadsarchief Oss

De Kerkstraat is een van de oudste winkelstraten in Oss. Hij loopt tussen de Heuvelstraat en de Koornstraat, waar de Grote Kerk aan staat. Veel gebouwen en gevels zijn veranderd. In de tijd van de foto mocht je er nog met de auto doorheen. Nu is het voetgangersgebied.

Je ziet de bakker op de fiets met de mand voorop. Bij wie werd het brood ook thuisbezorgd?

In de Kerkstraat zat een ijzerwarenhandel. Wie kent de Fritsen van Van Dijk nog? De oude en de jonge?

Wat haalde je bij een ijzerwarenhandel?

Juwelier Marijnissen is een van de oudste winkels in Oss. Wie ziet de klok op deze foto? Die hangt er al 100 jaar. Wie kwam daar wel eens in de winkel?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

Je ziet de Grote Kerk aan het eind van de straat. Bij een kerk staat bijna altijd een kroeg. Hier ook. Wie ging er wel eens tijdens de preek naar de kroeg?

4. Ingang van 't Gengske gezien vanaf de Heuvelstraat. Oss, 1948

Collectie Stadsarchief Oss

In het centrum van Oss is een smalle steeg. Deze verbindt de Heuvelstraat en de Walstraat.

Wie weet hoe deze steeg heet? (Het Gengske)

Vond je het een gezellige steeg?

Het was vroeger zo smal dat de meisjes zich langs de jongens moesten wringen. Wie deed dat ook?

Ging je vaak boodschappen doen in Oss?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

5. De Heuvel. Oss, 1964

Collectie Stadsarchief Oss

De Heuvel is een van de bekendste pleinen in Oss. Je kijkt hier de Heuvel op vanaf de Hooghuisstraat. Het straatje midden op de achtergrond is de Peperstraat. Op de achtergrond zie je de Grote Kerk.

Wie had er ook zo'n tv antenne?

In het oudste pand aan de Heuvel zit de opticien. Het gebouw met de trapgevel. Wie heeft daar een bril gekocht?

Aan de Heuvel zat de frituur van Appie Bouwman. Hij maakte hele beroemde gehaktballen: de Bouwmanbal. Wie heeft er wel eens een Bouwmanbal op?

Op de Heuvel zijn veel kroegen. Wie ging er graag naar de kroeg?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

6. De paardenmarkt op de Heuvel. Oss, 1958

Foto: Daan Scholte, collectie Stadsarchief Oss

De paardenmarkten van Oss waren vroeger landelijk bekend. Op jaarmarkten werden al lang paarden verhandeld. Aan het eind van de 19e eeuw kwam er een aparte paardenmarkt. Daar was veel behoefte aan. Eerst was dat 2 keer per jaar, later zelfs eens in de 2 weken. In de jaren '30 van de vorige eeuw liep de populariteit terug door de crisistijd en door de bouw van een overdekte veemarkt in 's-Hertogenbosch. Hoewel de paardenmarkt ook na de Tweede Wereldoorlog weer werd gehouden, werd de handel steeds minder. In 1960 werd de laatste Osse paardenmarkt op de Heuvel gehouden.

Wie kent de paardenmarkt?

Ken je straatnamen in de buurt van de Heuvel die hiermee te maken hebben?
(Monsterstraat)

Wat voor markten ken je nog meer?

Wat kocht je op de markt?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

7. Het oude postkantoor aan de Molenstraat. Oss, 1969

Collectie Stadsarchief Oss

Dit is het oude postkantoor aan de Molenstraat. Het werd gebouwd in 1904 en is gesloopt in 1972.

Herken je dit gebouw nog?

Kwam je wel eens in het postkantoor?

Wat kon je daar doen?

Wie had er een spaarbankboekje?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

8. Voormalige koekfabriek van de gebroeders Ploegmakers aan de Molenstraat. Oss, 1976

Foto: Paul van der Werff, Collectie Stadsarchief Oss

Aan de Molenstraat zat vroeger de koekfabriek van de gebroeders Ploegmakers: de Ster. Schuin tegenover Museum Jan Cunen. Er werd ontbijtkoek, honingkoek en fruitkoek gemaakt. Er zit nu een apotheek. Het pand werd gesloopt in 1983.

Wie kent dit gebouw nog?

De koeken van deze fabriek werden buitengezet om af te koelen. De jeugd ging daar vaak koekjatten. Deed jij dat ook?

Wie at er vroeger ook peperkoek/ontbijtkoek?

Wat voor koek eet je nu graag?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

9. De Spoorlaan. Oss, 1955

Collectie Stadsarchief Oss

Op deze foto zie je de Spoorlaan met het busstation. De foto is gemaakt vanaf de Molenstraat. Je kijkt in de richting van het station.

Wie kent de bijnaam prelweg nog? = parallelweg, langs het spoor.

Wie ging er vroeger wel eens met de trein?

Wie ging er vroeger wel eens met de bus?

Waar ging je dan heen?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

10. Spoorwegovergang bij de Molenstraat. Oss, 1951

Foto: Daan Scholte, collectie Stadsarchief Oss

De foto van de spoorwegovergang aan de Molenstraat werd gemaakt vanaf het bordes van Hotel Van Alem; nu Vivaldi. De spoorbomen zijn net opengegaan en de vele fietsers die op de trein hebben staan wachten, gaan weer hun weg. De politiemensen houden een oogje in het zeil. Ze hebben hun voertuig bij de benzinepomp verderop geparkeerd. Op de achtergrond zie je de 'Paterskerk'. Deze kerk is in 1968 afgebroken.

Wie kent de Citroën-garage van Van der Loop en de benzinepomp nog (rechts op de foto)?

Links staat het friettentje van "de platte Vos". Wie haalde daar wel eens friet?

Wat voor snacks at je daar vroeger bij?

Er was nog geen bovenleiding bij het spoor. Wie kent de stoomtreinen of de diesels nog?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

11. De Paterskerk aan de Molenstraat. Oss, 1955

Collectie Stadsarchief Oss

De St. Jozefkerk stond vroeger aan de Molenstraat, een stukje over het spoor. Deze kerk was beter bekend als de Paterskerk. De fundamenten voor deze kerk van de paters Carmelieten werden gelegd in 1891. De kerk en het klooster werden in 1968 gesloopt om plaats te maken voor uitbreiding van het farmaceutische bedrijf Organon. Links naast de kerk is café 'Het Tramstation' te zien, vernoemd naar het vroegere tramstation daar vlakbij. Later werd dat café Verhallen.

Wie ging er ook naar deze kerk?

Waarom bij de Carmelieten?

Wie kwam er bij café Verhallen, naast de kerk?

Wie mocht er vroeger met z'n ouders mee naar het café?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

12. Molen Nieuw Leven. Oss, 1959

Collectie Stadsarchief Oss

Dit is de molen Nieuw Leven aan de Nieuwe Brouwerstraat, gezien vanuit de Arendstraat. De molen hoorde tientallen jaren bij het fabriekscomplex van Philips. De straat links is de Verlengde Torenstraat. Links op de achtergrond is de toren van de Grote Kerk te zien.

Wat is de bijnaam van deze molen? (Hij werd vroeger wel de Witte Molen of Philipsmolen genoemd.)

Wie weet nog dat er vroeger graan werd gemalen in de molen?

13. Houthandel Kamphuis-Loosbroek aan de Hooghuisstraat. Oss, 1976

Foto: Paul van der Werff. Collectie Stadsarchief Oss

Het gebouw van de houthandel Kamphuis-Loosbroek stond aan de Hooghuisstraat. Het was voor veel Ossenaars een bekend gebouw. Het is gesloopt in 1980.

Wie herkent deze fabriek nog?

Wie weet welke kerk dit is? (De Visserskerk)

Wie heeft daar pastoor Vissers nog meegemaakt?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

14. Buitenspelen in de Zeeheldenwijk. Oss, 1958

Foto: Daan Scholte. Collectie Stadsarchief Oss

Eind jaren vijftig konden kinderen uit de Zeeheldenwijk genieten van een eigen zwembadje. Er lag een grote speelweide aan de Industriesingel en de Trompstraat. Daar was een grote zandbak en een speelvijver met fontein.

Wie speelde er vroeger veel buiten?

Wat deed je dan?

Met wie speelde je vaak?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

15. Boerderijen aan Ussenstraat. Oss, 1950

Foto: Daan Scholte. Collectie Stadsarchief Oss

De Ussenstraat ligt in een gebied dat tot de oudst bewoonde gedeelten van Oss behoort. Bij het bouwen van de nieuwe wijk Ussen bleven sommige oude boerderijen staan, zoals de boerderij links. De boerderij kon blijven staan maar op de grond eromheen werden huizen gebouwd. Het ziet er nu wel heel anders uit.

Wie woonde er vroeger op de boerderij?

Hoe vond je dat?

Had je een put of pomp voor het water?

Moest je veel meehelpen thuis?

Met hoeveel mensen woonde je in huis toen je klein was?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

Meer foto's van oud-Oss zien?

Tip: Op de collectiewebsite van het Stadsarchief: www.stadsarchiefoss.nl/collectie is een deel van de gedigitaliseerde beeldcollectie van het Stadsarchief te zien. Kijk hiervoor bij het onderdeel Beeldcollectie. Er staan ruim 13.000 foto's en ansichtkaarten uit Oss en omgeving op. U kunt zoeken op periode, fotograaf of vrij zoeken op een woord, straat of plaats. Als u een foto van een bepaalde straat of fotograaf zoekt, kunt u ook contact met het Stadsarchief opnemen via T 0412 842010 of via informatie@stadsarchiefoss.nl. of loop tijdens onze openingstijden een keertje bij ons binnen. Wij helpen u graag.

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

stadsarchief oss

Onderdeel 2

Oude krantenpagina's

In de koffer zitten drie prints van krantenpagina's op A3 formaat. Dit zijn pagina's uit het Brabants Dagblad van 10 januari 1955. Het gaat om één voorpagina en twee pagina's met advertenties.

Tip: Op de collectiewebsite van het Stadsarchief www.stadsarchiefoss.nl/collectie zijn de kranten van het Brabants Dagblad en de voorlopers van deze krant digitaal in te zien. Kijk hiervoor bij het onderdeel Gedrukte Bronnen. Je kunt op datum zoeken of op een naam of woord. In verband met auteursrechten zijn op deze website de kranten slechts tot 1956 te zien. Op de computers in de publieksruimte van het Stadsarchief is het Brabants Dagblad tot en met 2014 digitaal te doorzoeken. Niet alle jaargangen zijn compleet.

Suggesties voor vragen bij de krantenpagina's:

Voorpagina:

- Las u vaak de krant?
- Welke krant had u thuis?
- Herinnert u zich dit nieuws nog?

Advertentiepagina met kleinere advertenties:

- Er staan advertenties voor schaatsen en van de ijsbaan in deze krant. Ging u vroeger vaak schaatsen?
- Er werd personeel gezocht. Nette meisjes voor inpakwerk, een chauffeur, serveerster, kantoorjuffrouw, verkoopsters, een monteur. Wat deed u vroeger voor werk?

Advertentiepagina met advertenties van televisies:

- Had u vroeger ook zo'n Philipstelevisie thuis?
- Of ging u bij de burens televisie kijken?
- In de grote advertentie staat dat er in 1955 drie vaste uitzendavonden kwamen op televisie: dinsdag, donderdag en zaterdag. Op donderdag om 17.00 uur was er een kinderuurtje. En ook was er om de twee weken een extra uitzending, bijvoorbeeld een film. Weet u dat nog, dat er lang niet altijd iets op tv was?
- Kunt u het zich nog herinneren dat er kleurentelevisies kwamen? En videorecorders?

stadsarchief oss

de Bibliotheek
Oss

stadsarchief oss

Onderdeel 3

Muziek en film in dialect

In deze koffer zit een cd en een dvd. Deze zijn beiden in dialect. Praten of zingen in dialect haalt vaak herinneringen boven.

1. Dvd met gesproken column 'De Rem' (ook op usb-stick)

Jan Ulijn is een echte Ossenaar, voormalig stadsgids én veelweter op het gebied van de Osse geschiedenis. Hij schrijft onder andere columns in dialect voor het kerkblad van de Grote Kerk. Een van zijn columns is speciaal voor deze herinneringskoffer verfilmd: De Rem. Dit verhaal gaat over de aankoop van een nieuwe brommer. De column wordt door Jan voorgelezen in het plat Ossisch en is eerder verschenen in het kerkblad van oktober 2014.

Met dank aan Jan Ulijn en Sam Maignet.

De rem.

'K ha d'r lang vûr gespaord, vûr unnen brommert. D'r stond d'r ènne bè Pietje Verbruggen in de Mullestraot. Hij stond daor vûr 't raom van zonne winkel te blinke. Enne mi vûrvörk-vering. Dan vuulde de schokken nie. Zwart waar ie mi twie zaole. 'n Pracht mesjien, op unne standaard.

Wà let dan nog um 'm te koepe? Net, de prijs. Hij waar te duur. De grotsten hoep van 't geld waar d'r wel mar d'r mekeerde nog 'n klein bietje. En zie 't merakel geschiedde. Ons moeder streek over dà gedeelte van d'r borst waor d'r hart zaat en nao: 'K moet 't wel terug hebbe', wier d'n brommert gekocht. Wàn bezit, unnen brommert. Hij rook naor d'n ollie en dè rook lèkker. Hij liep ôk stationair. Dà snapte wij nie mar Pietje lin 't uit, hij liep às ie nie liep, wà wao zeige, hij bromde às ie nie bromde.

Pietje kos praote wà 't ie wô, wij wôn naor huis, 'm prebere; scheure deur 't Geffes pèdje, en dà gebeurde.

'K weet 't nog goed. D'n uurste kèr, aontrappe, zuutjes gas geve, vrijwiele èn daor ging ie dan, dà wonder op wiele. Nie trappe en twie handremme, trommelremme, veur en aachter. En dan die vering. We bromde d'n uursten tijd wà af, deur de karweg, over 't fietspèdje, op de misse, in d'n hof, overal bromde we. Tot dà de beziene op waar. 'Zo', zin ons moeder, 'Zet 'm mar 'n lutske aon de kant dan kunde, às ge getenkt hed, wir bromme'.

Dà vonde wij niks, tot dà tante Mien kwaam. Ze vroeg of ze ôk 's unne kèr 'n stukske op onzen brommert mocht rije. Wij zun gèn Malderkes zèn às we 't nie op 'n akkoordje gôjde.

Tante Mien mocht rijje às ze mar zurrugde dà 't er bezine in de tenk kwaam. Dà vond ze goed. Wij mi 't geld van tante Mien en 'n leeg bezinentûtje naor Pietje Verbrugge. Thuis de tenk van d'n brommert gevuld, geprebeerd of ie 't din en dan 't grote moment: tante Mien op d'n brommert. We linne 't uit: wij daowe oe aon; ge hoeft allien mar gas te geve en te remme, anders niks.

De route waar: Geffes pèdje, rechts af de Kerkpad op, rechts af de Bossestraot in, dan wir rechts af d'n Heihoek uit um zo wir rechts af 't Geffes pèdje in te rije tot bè ons. 'n Mooi rundje, mar nie veur tante Mien zo às laoter bleek.

We hiele mi twie man d'n brommert vaast, tante Mien steeg op, paaste d'r kont nao wà gedraai op 't vurste zoal èn gaaf aon dà ze kos vertrekke. Wij gawe d'r 'n daowke, riepe: 'Gas geve!', en daor vertrok tante Mien vûr heur rit op onzen brommert, onze Kapitein Mobylette. Van vierze zage we ze 't Kerkpèdje insloan en 'n welleke daornao vanuit d'n Heihoek wir op ons afkomme.

'Verrekt', zin Gerrit, 'ze stopt nie'. 'Remme' riepe we toen ze kort zat bè waar. 'Waar zit de rem?' riep ze en weg waar ze op weg naor 't volgende rundje. Krisisberaad. 'Wà zulle we doen?' 'In de graaf douwe!' zin d'r enne. 'Umdaowe', zinne de aander mar in bei de gevalle kos d'n brommert nèt zo veul averij oplope às tante Mien.

Veul overleg waar d'r nie mèr want daor kwaam tante Mien wir aon, d'r twedde rundje volmakend.

'De rem zit aon de handvaate' riepe wij. Te laot, tante Mien begos aon d'r volgende rundje. 't Ennigste wà we aon d'r zaage waar dà ze steeds harder begos te rije.

Toen ze d'r wir aonkwaam sprong Gerrit d'r veur en viet ze bè 't stuur, ikke zelf greep ze bè d'n pakkendrager. 't Geluid dà stokte en pruttelend kwaam d'n brommert, wij en tante Mien tot stilstand. 'n Drie demensionale rem.

Toen we tante Mien vroege wurrum ze nie remde zin ze: 'K remde z'n best, mar hij din niks!'. Wà din ze? Ze trapte truguit en bè twie trommelremme gebeurt d'r dan niks.

We hiele d'r mar 'n klein bietje benzine aon over want d'n grotsten hoep haj ze zelf verreje. Mar remme kos ze vort: 'Nijpe, nie terugtrappe!'

Op onzen brommert hi ze evel nôjt mer gereje.

2. Noud Bongers - Achterum is 't kermis

De cd Achterum is 't kermis is van de Brabantse troubadour Noud Bongers uit Lith. Vanaf z'n 12 jaar speelt Noud al gitaar. Begin jaren '70 was hij actief als zanger-gitarist in het dansorkest Story. In de jaren 80 ging Noud liedjes schrijven en zingen bij de Lithse KPJ en later bij de Lithse Revu. Hij was 20 jaar dirigent van koor Lithanie in Lith. Na het schrijven van de filmmuziek Dorp aan de Rivier deel II is hij begonnen met het componeren en schrijven van Brabantse liedjes. Vanaf oktober 1995 treedt hij op als Brabants liedjeszanger. Noud begeleidt zichzelf op gitaar. Hij heeft in een korte periode zeven albums met eigen nummers gemaakt. Hij onderscheidt zich met "het Maoskaans" (Maaskants) duidelijk van de andere Brabantse zangers. Noud treedt ook regelmatig op voor groepen, ook in verzorgingshuizen.

In het boekje bij de cd staan de teksten van de liedjes. Kijk voor meer informatie op zijn website: www.noudbongers.nl

